Arshynnikova M. V., Master Student,
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv

SPECIFIC OF LEXICAL TRANSFORMATIONS USAGE BY TRANSLATION OF THOMAS MANN'S NOVELS FROM GERMAN INTO UKRAINIAN

This article covers research of transformations in translation study, in particular lexical transformations. The literary works by Tomas Mann and their translations into Ukrainian by Eugene Popovich are the main material for the analysis in this article.

Keywords: *transformations in translation, lexical transformations.*

УДК 81'27-05

Афанасьєва О. М., к .філол. н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ОБРАЗ МОВЦЯ В СТРУКТУРІ КОМУНІКАЦІЇ

Статтю присвячено проблемі конструювання образу мовця в комунікації та визначенню основних соціокомунікативних і дискурсивних компонентів цього образу. Пропонується розглядати образ мовця в Я-центричному, соціоцентричному, реляційному та дискурсоцентричному аспектах.

Ключові слова: *образ мовця, комунікація, уявлення, конструювання, дискурс.*

Питання, які стосуються цілого комплексу аспектів мовленнєвої діяльності людини, знаходяться в центрі уваги сучасної комунікативної лінгвістики, лінгвопрагматики, дискурсології. Як зазначає Н. Д. Арутюнова, «мова наскрізь антропоцентрична», «присутність людини дає про себе знати на всьому просторі мови…» [Арутюнова 1999, с.3]. Ідеться про формування нової мовознавчої парадигми, адже, з погляду Л. Б. Нікітіної, «сьогодні ми можемо говорити про те, що вслід за порівняльно-історичною науковою парадигмою, в руслі якої мова досліджувалася в XIX столітті й досі існуючою системно-структурною парадигмою, за якою увагу зосереджено на предметі, речі, імені, а отже – на слові, сформувалася нова наукова парадигма – антропоцентрична, яка переключила інтереси дослідника з об'єктів пізнання на суб'єкта – тобто на аналіз людини в мові і мови в людині» [Никитина 2011б, с.5].

Учені наголошують навіть на появі і розвитку антропоцентричної лінгвістики чи лінгвоантропології як окремого напрямку сучасного мовознавства, зазначаючи, що «є підстави стверджувати, що антропологічна парадигма в сучасному вітчизняному мовознавстві породила гіпернауку (гіпернапрям) – лінгвоантропологію, яка охоплює всі дисципліни мовознавчого циклу з людиною як суб'єктом і об'єктом мови / мовлення в центрі. Широка предметна сфера лінгвоантропології в сучасній теоретичній лінгвістиці не зводиться до однієї області і невипадково визначається кількома нетермінологічними

описовими виразами: *людський фактор в мові* (Б. О. Серебренніков та ін.), *людина в мові* (Е. Бенвеніст), *людини і її мова* (Р. О. Будагов), *мова і світ людини* (Н. Д. Арутюнова), *світ людини в мові* (В. В. Колесов), *мова – людини – картина світу, мова – ментальність – культура* і т. п.» [Никитина 2011а, с.8]. Антропоцентрична парадигма сучасного мовознавства, спрямована на виявлення сутності мови як людського феномену, наразі розглядається такими дисциплінами, як філософія мови, соціолінгвістика, психолінгвістика, лінгвокультурологія, лінгвопрагматика, лінгвістична семантика, лінгвокогнітологія, комунікативна лінгвістика, дискурсологія. семіологія.

Отже, ***актуальність*** обраної теми визначається інтересом сучасного мовознавства до проблем лінгвістично-антропологічного плану, зокрема до дослідження ролі та функцій мовця в процесі комунікації.

Новизна пропонованого дослідження полягає в тому, що в ньому аналізуються основні напрямки вивчення образу людини в сучасному мовознавстві і зокрема її комунікативної діяльності, а також пропонується векторна схема аналізу образу мовця в структурі комунікативного процесу.

Метою цієї статті є окреслити основні підходи сучасного мовознавства до проблеми мовця в комунікативному процесі та представити розробку основних складових формування образу мовця в комунікації.

Об'єктом дослідження є образ мовця в сучасному мовознавстві, а його ***предметом*** – лінгвокомунікативні компоненти образу мовця в структурі комунікації.

Останнім часом образ людини нерідко вивчається за її видовими, типологічними ознаками, соціальними категоріями, такими як статусні, ґендерні, вікові, професійні, національно-культурною належністю, психоемоційними виявами, емотивними станами тощо. При цьому такі дослідження нерідко здійснюються в лінгвоконцептологічному, соціолінгвістичному плані, але досить часто йдеться про застосування міждисциплінарного підходу.

У лінгвокультурологічній площині йдеться передусім про вивчення образу людини в мовній картині світу, про вектор пошуку – «людина в мові». Так, М. П. Одинцова вважає, що образ людини в мовній картині світу – це концентроване втілення суті тих уявлень людини про людину, які об'єктивовано всією системою семантичних одиниць, структур и правил тієї чи іншої мови [Одинцова 2000, с. 8]. З погляду таких дослідників, як М. П. Одинцова, О. М. Вольф, В. М. Телія, образ людини в російській лінгвокультурі представлено в таких вимірах: 1) людина – це множинність осіб, іпостасей, органів і квазіоргані; 2) людина – це річ, предмет і, отже, певний простір, фізичний і духовний, на межі – всесвіт, космос, центр двох всесвітів – зовнішнього, природного, і внутрішнього, духовного; 3) людина – це господар світу, розпорядник усього живого і неживого, включаючи саму себе, своє тіло і душу; 4) людина – творець і перетворювач світу, самої себе, мови, іншої людини, рівний – на межі – деміургу, «мірило всіх речей»; 5) людина – суддя і пророк, який оцінює все и вся, наділений розумом і надрозумом, почуттями і надпочуттями, диво творіння, геній, тощо; 6) людина є тотожною світу, а світ – тотожний людині; 7) людина – втілення протиріч, сил, субстанцій, якостей у відношеннях протиборства, конфлікту і разом із тим діалектичної єдності, вона Бог і диявол, цар і раб [див. Нікітіна 2011б, с.13-14].

За Л. Б. Нікітіною, в ряду мовних іпостасей людини слід виділити *інтелектуальну* – homo sapiens, *комунікативну*, *національно-культурну, аксіологічну, мовну.* У першій іпостасі людина реалізує себе в контакті з іншими розумними істотами, а однією з форм такого контакту є мовленнєва комунікація, в якій людина постає або в ролі активного суб'єкта спілкування (мовця, відправника інформації), або в ролі пасивного суб'єкта (слухача, отримувача інформації). Ці ролі людини, яка спілкується (homo communicans), є дуже рухливими: одна «маска» в процесі спілкування змінюється іншою. Національно-культурна іпостась, так само як інтелектуальна і комунікативна, є невід'ємною мовною іпостассю людини. При цьому особливої значущості набуває мовнотворча діяльність. Людина аксіологічна є іпостассю суб'єктною, як всі вищезазначені, і в той же час об'єктною, адже людина є об'єктом різноманітних оцінок [Никитина 2011б, 16-19].

Сучасні дослідники розробляють досить складну класифікацію мовців, у якій наголос ставиться на тій чи іншій буттєвій, мовленнєвій чи власне комунікативній ознаці мовця. Так, у філософському і мовно-філософському планах мовець постає як «істота в світі» у категоріях відчуття, пізнання, досвіду, як істота людська і психосоціальна, а також як дискурсивна інстанція, зокрема у працях М. Мерло-Понті, Ф. де Сосюра, Е. Бенвеніста, Ш. Баллі, Р. Лангакера, Дж. Лакоффа, П. Рікера та інших [Bondi 2014, p.1-16 ; Chiss 1985, p.88-89; Normand 1985, p.16; Lakoff 1980, p.201-207].

У мовленнєво-комунікативному плані суб'єкт мовлення може бути позначений як власне «мовець», «відправник повідомлення», «суб'єкт висловлення», «адресант», «комунікант», «співбесідник», « інтерпретатор», «оповідач» і т. п. Так, О. Дюкро наголошує на необхідності розрізняти мовця – «локутора» та мовця – «енонсіатора», «виголошувача» [Ducrot 2001]. Крім того, у соціолінгвальній площині мовець виступає у певній соціокомунікативній ролі, виконує суспільно та дискурсивно визначені функції, наприклад учасника, актора, партнера, які знаходимо у міркуваннях Б. Бернстайна, М. Халлідея, Д. Хаймса, В. Лабова, Е. Гофмана та інших соціологів, антропологів, соціолінгвістів [Charaudeau 1984, p.41] і які позначено певними маркерами у мовленні та дискурсі. Разом із тим, у соціопсихологічному плані мовець визначається у параметрах мовної та комунікативної особистості, мовної та комунікативної свідомості. Й. А. Стернін під *мовною свідомістю* (в іншій термінології – *мовне мислення, мовленнєве мислення*) – пропонує розуміти сукупність психічних механізмів породження, розуміння мовлення і збереження мови в свідомості, тобто психічні механізми, які забезпечують процес мовленнєвої діяльності людини. А *комунікативна свідомість* – це сукупність комунікативних знань і комунікативних механізмів, які забезпечують увесь комплекс комунікативної діяльності людини [Стернин 2002, с.47-48]. З погляду дослідника, це – комунікативні настанови свідомості, сукупність ментальних комунікативних категорій, а також набір прийнятих у суспільстві норм і правил комунікації, до яких входять знання про правила комунікації як у власній, так і в іншомовній культурі. Як приклади розрізнення мовної та комунікативної свідомості, він наводить такі:

- *мовна свідомість* включає інформацію про формули привітання (тобто про наявні мовні одиниці для позначення певного концепту): здрастуйте, доброго дня,

доброго ранку, привіт та ін., а також про їх диференційовані значення – привітання вранці, увечері і т. д., увічливе, розмовне та ін. Ця інформація, належить до мовної свідомості;

- *комунікативній свідомості* належить інформація про те, як треба вітати – з яким лицем, з якою інтонацією, на якій дистанції, коли і кого, кого можна не вітати, кого треба вітати ввічливо, на ви, а кого можна простіше і т. д., в яких ситуаціях обов'язково вітати, в яких – ні, чи потрібно повторно вітати тощо [там само, с.48].

Як зазначає В. П. Конецька, «як видове поняття «комунікативна особистість» значно ширше поняття «мовна особистість», бо передбачає характеристики, пов'язані з вибором не лише вербального, але й невербального коду комунікації з використанням штучних і змішаних комунікативних кодів, які забезпечують взаємодію людини і машини. Комунікативна особистість має свої особливості актуалізації на різних рівнях і в різних типах комунікації. Комунікативна особистість розуміється як один із проявів особистості, обумовлений сукупністю її індивідуальних властивостей і характеристик, які визначаються ступенем її комунікативних потреб, когнітивним діапазоном, сформованим у процесі пізнавального досвіду, і власне комунікативною компетенцією – умінням вибору комунікативного коду, який забезпечує адекватне сприйняття і цілеспрямовану передачу інформації в конкретній ситуації. Визначальними для комунікативної особистості є характеристики, які складають три основні параметри – мотиваційний, когнітивний і функціональний» [Конецкая 1997, с.106].

Мовець є беззаперечною умовою комунікації. Саме йому належить ініціатива комунікативної взаємодії та організація її перебігу. З огляду на інтерактивність процесу спілкування і взаємооберненість комунікативних ролей мовець постає у подвійній іпостасі – як комунікант та комунікатор, адресант і адресат, автор повідомлення та його реципієнт, активний та пасивний суб'єкт комунікації тощо.

Образ мовця не є сталим, він формується, надсилається і корегується в процесі комунікації. Йдеться саме про образ – уявлення, яке мовець створює для свого адресата і самого себе в певній комунікативній ситуації з метою досягнення поставлених цілей. Головною функцією образу мовця є укладання комунікативного контракту на тих чи інших засадах, узгодження соціокомунікативних ролей та регуляторних функцій і відповідно здійснення бажаного впливу на співбесідника для досягнення певної мети.

Важливим аспектом формування і сприйняття образу мовця є відповідність чи невідповідність очікуванням, певній типовій моделі чи стереотипу, який відповідає тим чи іншим параметрам конструювання особистості. Цей образ формується за соціальними і психологічними ознаками, такими як ґендер, вік, соціальний статус, професійна належність тощо, тобто за відповідними очікуваннями (у разі безпосереднього комунікативного контакту) щодо зовнішнього вигляду, поведінки і т. п. Іншою групою споріднених параметрів є національно-культурні, передусім у разі міжкультурних контактів. Тут нерідко йдеться про очікування, сформовані певними стереотипами щодо рис, властивих представникам тих чи інших національних культур (наприклад, «стриманість англійців», «емоційність латиноамериканців» і т. п.).

У комунікативному плані мовець через створюваний ним образ, як зазначалося вище, виступає стороною «комунікативного контракту» (поняття уведене

П. Шародо [Charaudeau 1993]) і має легітимізувати своє право на участь у комунікативному обміні на певних засадах, тобто у певній соціокомунікативній ролі. Так, зокрема, він виступає в установчій та регулятивній функції як сторона «комунікативного контракту», наприклад як старший чи підлеглий, як рівноправний партнер, як активний чи пасивний учасник комунікативного процесу, як ініціатор комунікативної взаємодії і т. п. Водночас він бере на себе відповідальність за дотримання відповідних правил спілкування і, передусім, за те повідомлення, яке він надсилає адресату.

У дискурсивній площині йдеться про соціодискурсивне позиціонування мовця як свідка, знавця, особи, наділеної певними владними повноваженнями тощо, та його власне дискурсивні функції (оповідача, аргументатора і т. п.). Крім того, мовець виявляє і власне мовно-риторичні ознаки як носій діалектних, регіональних чи стандартних форм мови, як умілий чи некомпетентний ритор. Таким чином мовець виявляє свої основні компетенції – енциклопедичну, соціокультурну, мовно-риторичну.

Отже, ми вживаємо термін «образ мовця» у значенні *створюваного в процесі комунікативної взаємодії і спрямованого до учасників комунікації віртуального конструкту – уявлення про комунікативного актора (акторів), – яке має Я-центричні, соціоцентричні, реляційні та дискурсоцентричні ознаки.*

Так, основними компонентами образу мовця в структурі комунікації є

1) Я-центричні, «доцентрові», серед яких: – самоусвідомлення особистості як цілісного Я – буття і як динамічного, змінного «потоку свідомості», що постійно пристосовується до навколишнього середовища; -мотиваційний базис особистості: потреби і відповідні наміри;

2) Соціоцентричні, по суті поліцентричні, серед яких:

- -позначення належності до певної спільноти (суспільної, етнокультурної тощо); – відповідна ритуалізація комунікативної взаємодії; – модуси моделювання образу:
  - -ідентифікувати себе як…;
  - -грати роль….;
  - -видавати себе за….;
  - -здаватися кимось…;

3) Реляційні, «відцентрові», спрямовані на Іншого та встановлення з ним певних відношень:

- -параметри встановлення взаємодії, які виявляються у проксемічному плані (символічному і «фізичному») як належність до спільної постійної чи тимчасової комунікативної спільноти, у формі:
  - -знайомства, популярності, упізнаваності;
  - -(само)презентації;
  - -вписування до відповідного соціокомунікативного ритуалу;
- -зацікавлення комунікативного партнера у встановленні такої взаємодії:
  - -у соціопсихологічному особистісному плані (користь, задоволення потреб);
  - -у психокогнітивному плані (цікавість, інтерес);
  - -у психоемоційному плані (задоволення, емпатія, розвага);

- -конвенційні процедури укладання «комунікативного контракту», які залежать від зазначеного вище факту знайомства чи необхідності (само)презентації, і включають:
  - -(взаємо)погодження соціокомунікативних ролей;
  - -взяття на себе відповідальності за дотримання угоди;
  - -регуляція комунікативної взаємодії;
- -постійна адаптація до іншого в процесі комунікації:
  - -до очікувань співрозмовника;
  - -до образу співрозмовника;
  - -до ситуації в цілому;

4) Дискурсоцентричні:

-авторське позиціонування;

-дискурсивна функція;

-відповідність когнітивним очікуванням (конструювання інформаційного вектору);

-аргументативний вектор (риторична складова).

Можна схематизувати цю структуру таким чином:

1) Я (осередок особистісної цілісної самоідентифікації) ПРОПОНУЮ ідентифікувати мене
2) ЯК соціального, належного до певної національно-культурної, мовної та інших спільноти АКТОРА
3) у СПІЛКУВАННІ з ТИ як ІНШИМ комунікативним Я-актором, разом із яким на основі спільно укладеного комунікативного контракту формую ситуативну комунікативну спільноту МИ, для досягнення поставленої МЕТИ
4) за допомогою ПОВІДОМЛЕННЯ, сформованого у сукупності дискурсивних умов його інтерпретації.

Якщо при створенні свого образу мовець іде переважно від цілісності до аспектуалізації, адже у певній комунікативній ситуації він відіграє лише певну роль та реалізує певні функції з розмаїття тих ролей і функцій, які самоусвідомлюються особистістю як її цілісність, то при сприйнятті цього образу адресатом йдеться про зворотний процес пізнання чи співставлення цього образу через його окремі компоненти із цілісним уявлення. У цілому можна сказати, що (само)усвідомлення та (само)ідентифікація мовця відбувається відносно певної ситуації і передусім очікувань співрозмовника та встановлюваних із ним відносин. Навіть факт знайомства не виключає процедури упізнавання та адаптації образу співрозмовника у кожній новій комунікативній ситуації.

Національно обумовлені, соціальні, психологічні характеристики мовця пізнаються чи упізнаються переважно у полісеміотичному вимірі через візуальні, аудитивні, менше – одоративні та тактильні канали. Крім того, голосові характеристики, такі як тембр, висота тону та ін., міможестикуляційні та поведінкові ознаки відіграють важливу роль у формуванні образу мовця. Усі ці вияви входять до загального комунікативного контексту конкретної ситуації, вступають у взаємодію з іншими матеріальними і нематеріальними складовими цієї ситуації – часово-просторовими характеристиками, предметами оточення тощо.

Поряд із такими паравербальними компонентами образу мовця значне місце посідають вербальні засоби – експліцитні та імпліцитні, що входять до складу мовленнєвого повідомлення, яке мовець надсилає своєму співрозмовнику. У самому повідомленні образ автора формується у параметрах, які окреслені максимами П. Грайса, теорією релевантності, знанням і компетентністю в галузі суспільних, комунікативних ритуалів та їх формул і когнітивних схем, сценаріїв відображення та категоризації дійсності. У цих параметрах визначається й оцінюється слухачем відповідність мовця як автора повідомлення певним моделям. У цьому плані мовець виступає передусім в риторичній, мовнокогнітивній, дискурсивній іпостасях.

Така відповідність чи невідповідність дискурсивним очікуванням є передусім імпліцитною, але нерідко виявляється у метамовних, метакомунікативних, метадискурсивних компонентах висловлення, в яких мовець виражає, пояснює свою точку зору, характеризує себе як соціальний тип, особистість, як носія певної культури тощо, а також прояснює свої стосунки з співрозмовником, регулює процес (по)розуміння та комунікативної співпраці. У плані мовної рефлексії, а саме відображенні образу мовця в національній мовній свідомості, мовнокультурній картині світу, відбувається концептуалізація та категоризація різних іпостасей людини як мовця-комуніканта, його оцінка у відповідних номінаціях, у пареміологічному фонді.

Обсяг статті не дозволяє детально розглянути співвідношення образу мовця і каналу та носія повідомлення, а також різних типів комунікації. Проте вибір чи вимушені обмеження певними каналами та носіями передачі повідомлення зумовлюють особливості конструювання образу мовця та його адаптаційні можливості, наприклад в усній чи письмовій комунікації. Наразі особливу увагу привертає онлайнова комунікації та створення там нових соціокомунікативних відносин, нових можливостей конструювання образу мовця.

Таким чином, можна зробити висновок про існування системних уявлень про мовця, його ознаки та їх вербалізацію у мовнокультурній картині світу, з одного боку, а з іншого – про постійний процес творення цього образу у процесі комунікації. Формування образу мовця відбувається за чотирма основними напрямками: Я-центричному, соціоцентричному, реляційному та дискурсоцентричному. Образ мовця має полісеміотичне вираження, яке набуває експліцитних, імпліцитних та метарефлексивних форм. У структурі комунікації образ мовця виражається як у загально контекстному, так і в акторіальному плані, а також у структурі повідомлення.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поглибленому вивченні взаємодії цих планів у конструюванні образу мовця в певній лінгвокультурі, конкретній комунікативні галузі, а також в порівняльному плані.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Арутюнова Н. Д.* Язык и мир человека. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
2. *Конецкая В.* П. Социология коммуникаций. Учебник. – М.: Международный университет бизнеса и управления, 1997 – 304 с.

3. *Никитина Л. Б.* Антропоцентристская семантика: образ homo sapiens по данным русского языка: Монография / Лариса Борисовна Никитина – М.: ФЛИНТА, 2011. – 254 с.
4. *Никитина Л. Б.* Образ homo sapiens в русской языковой картине мира: монография / Лариса Борисовна Никитина. – М.: ФЛИНТА, 2011. – 221 с.
5. *Одинцова М.П.* К теории образа человека в языковой картине мира / Язык. Человек. Картина мира. Лингвоантропологические и философские очерки (на материале русского языка). Ч. 1. Омск, 2000. С. 8-11.
6. *Стернин И. А.* Коммуникативное и когнитивное сознание / Иосиф Абрамович Стернин // С любовью к языку: Сборник научных трудов. Посвящается Елене Самойловне Кубряковой. – М.: Институт языкознания РАН; Воронеж: Воронежский государственный университет, 2002.. – С. 44-51.
7. *Bondi A.* L'expérience de la parole: le thème du sujet parlant / Antonino Bondi // Texto : Textes et Cultures. – Vol. XIX (1), 2014. – P.1-19.
8. *Charaudeau P.* Le contrat de communication dans la situation classe / Patrick Charaudeau // *Inter-Actions*. – Université de Metz, 1993. – Режим доступу: http://www.patrick-charaudeau.com/Le-contrat-de-communication-dans.html.
9. *Charaudeau P.* Une théorie des sujets du langage / Patrick Charaudeau // Langage et société – № 28 (1), 1984: Sociosémiotique. – P.37-51.
10. *Chiss J.-L.* La stylistique de Charles Bally : de la notion du « sujet parlant » à la théorie de l'énonciation / Jean-Louis Chiss // Langage. – № 77, 1985. – P.85-94.
11. *Ducrot O.* Quelques raisons de distinguer «locuteurs» et «énonciateurs» / Oswald Ducrot // Polyphonie – linguistique et littéraire. – № 3, 2001. – P.1-17. – Режим доступу: http://www.hum.au.dk/romansk/polyfoni/Polyphonie_III/Oswald_Ducrot.htm.
12. *Lakoff G.* The Metaphorical Structure of the Human Conceptual System / George Lakoff, Mark Jonson // Cognitive Science. – №4, 1980. – P.195-208.
13. *Normand C.* Le sujet dans la langue / Claudine Normand // Langage. – № 77, 1985. – P.7-19.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Afanasyeva O. M., Cand.Phil.Sci., Assistant Professor,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

THE IMAGE OF THE SPEAKER IN THE STRUCTURE OF COMMUNICATION

The article deals with the problems of constructing the image of the speaker in communication and basic definitions of socio-communicative and discursive components of this image. It is suggested to consider the image of the speaker in the I-centric, socio-centric, relational and discourse- centric aspects.

Keywords*: image of the speaker, communication, representation, construction, discourse.*

Афанасьева О. Н., к.филол.н., ассист.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

ОБРАЗ ГОВОРЯЩЕГО В СТРУКТУРЕ КОММУНИКАЦИИ

Статья посвящена проблеме конструирования образа говорящего в коммуникации и определению основных социокоммуникативных и дискурсивных компонентов этого образа. Предлагается рассматривать образ говорящего в Я-центрическом, социоцентрическом, реляционном и дискурсоцентрическом аспектах.

Ключевые слова: *образ говорящего, коммуникация, представление, конструирование, дискурс.*

УДК 811.161

Білоконь М. В., магістрант,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЕЛЕКТРОННИЙ СЛОВНИК АФІКСАЛЬНИХ МОРФЕМ (ЕСАМ) СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (СУФІКС -К-)

Проведено комплексний семантичний аналіз суфікса -к- як одиниці морфемного мовного рівня та як одиниці словотвірної системи мови. Проаналізовано словотвірні типи на базі значень омонімічних суфіксів -к-. Представлено фрагмент Електронного словника афіксальних морфем – статтю із суфіксом -к-.

Ключові слова*: суфікс -к-, словотвірне значення, словотвірний тип, аломорф, інтерфейс.*

Укладання різних типів словників має важливе значення у вивченні та дослідженні мови. У словниках знаходять відображення усі теоретичні здобутки мовознавства на кожному етапі його розвитку, тож постійною є потреба у великій кількості словників різних за спрямуванням та принципом укладання.

Як зазначає Є. А. Карпіловська, «у сучасній лінгвістиці накопичено цінний досвід морфемного та словотвірного аналізу, зокрема аналізу суфіксальних підсистем як найбільш розгалужених і активних у слов'янських мовах. Були створені різнотипні морфемні та словотвірні словники української мови, які разом з реєстрами одиниць суфіксальної підсистеми подають відомості про спектр їхніх формальних, змістових та функціональних властивостей» [2, с. 4]. Цим питанням присвячено праці Клименко Н. Ф., Карпіловської Є. А., Карпіловського В. С., Недозим Т. І., Полюги Л. М. та ін.

Актуальність роботи полягає в тому, що в ній на прикладі суфікса -к- описана методика укладання електронного словника афіксальних морфем, який представляє новий досвід у сфері морфемної лексикографії.